

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/43674> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Farhosh-van Loon, D.

Title: Of love and longing : a study of Ayatollah Khomeini's mystical poetry and its reception in Iran and abroad

Issue Date: 2016-10-18

SUMMARY IN DUTCH

Dit onderzoek is opgezet naar aanleiding van de gedichten die Ayatollah Khomeini (1902-1989), de oprichter van de Islamitische Republiek Iran, schreef gedurende zijn leven. Terwijl er vele wetenschappelijke publicaties zijn verschenen over Ayatollah Khomeini's politieke optreden en over zijn islamitisch-politieke gedachtengoed, is de cruciale rol die mystiek en met name de dichtkunst in zijn leven speelden nog steeds onderbelicht in wetenschappelijke studies. Zijn mystieke gedichten geven toegang tot zijn persoonlijke wereld en reflecteren zijn meest intieme gedachten en zijn om die reden van onschatbare waarde om een vollediger beeld van hem te kunnen vormen.

De centrale vraag in dit onderzoek is: Hoe moeten de mystieke gedichten van Ayatollah Khomeini geïdentificeerd worden? Hoe zijn onorthodoxe thema's in zijn gedichten zoals wijn, verering van niet-islamitische personen en mystieke liefde te verenigen met zijn publieke optreden, waarin hij geen overtredingen van de islamitische regels duldde? Zijn zij het product van een overtuigd mysticus of zou Ayatollah Khomeini een andere reden hebben gehad om zijn gedichten in deze 'mystieke mal' te gieten? Hoe is Ayatollah Khomeini's persoonlijke gedachtengoed terug te vinden in zijn gedichten? Bevatten zijn gedichten verwijzingen naar politieke gebeurtenissen? Is Ayatollah Khomeini's poëzie vernieuwend? Hoe reageerden Ayatollah Khomeini's voor- en tegenstanders op zijn gedichten en hoe kunnen hun reacties worden verklaard?

Dat Ayatollah Khomeini gedichten schreef was tijdens zijn leven slechts bekend bij een klein publiek. Zijn oudste gedichten dateren uit de jaren twintig van de vorige eeuw. Het was nota bene zijn eigen zoon, Ahmad Khomeini, die opdracht gaf één van de gedichten van zijn vader te publiceren in de Iraanse krant Keyhân, slechts drie weken na diens dood in 1989. Kort na deze publicatie kwamen er meer gedichten aan het licht die aan Ayatollah Khomeini werden toegeschreven. In 1993 werden al deze gedichten in verschillende poëtische vormen, gebundeld en in zijn geheel gepubliceerd in Iran. De gedichten dateren van vóór 1936, toen Ayatollah Khomeini nog een student was in Qom, en van ná 1979, toen hij na 15 jaar ballingschap was teruggekeerd naar Iran.

Het merendeel van Ayatollah Khomeini's gedichten heeft een sterk mystieke lading, maar ook de oorlog tussen Iran en Irak, de politieke situatie in Iran, en de relatie tussen Ayatollah Khomeini en zijn schoondochter Fâteme Tabâtabâ'i, zijn regelmatig terugkerende onderwerpen in zijn gedichten. Ayatollah Khomeini's gedichten veroorzaakten een storm aan reacties, zowel positief als negatief. Ook de interpretatie van zijn werk was niet éénduidig.

Sommige Iraniërs interpreteerden zijn gedichten letterlijk. Anderen erkenden de symboliek in zijn gedichten, aan welke zij vervolgens een diepere betekenis toekenden.

Om de centrale vraag van dit onderzoek, hoe de mystieke gedichten van Ayatollah Khomeini te duiden, te kunnen beantwoorden, is dit onderzoek opgedeeld in zes hoofdstukken. Om zijn gedichten in een bepaalde context te kunnen plaatsten opent het onderzoek in hoofdstuk één met een uiteenzetting over de religieus-politieke situatie in Iran vanaf het einde van de negentiende eeuw, waarbij er een speciale focus ligt op de relatie tussen de staat en de geestelijken in Iran, vóór en ná de invoering van de eerste grondwet in Iran in 1908. Ik ga in op de politieke discussies die werden gevoerd onder geestelijken in de negentiende en de twintigste eeuw, onder andere m.b.t. de ideale vorm van staatsinrichting. Hoe reageerden zij op de Constitutionele Revolutie die plaatsvond tussen 1905 en 1911? Ondersteunden zij de invoering van een grondwet of was deze volgens hen in strijd met de islamitische regels? Vergrootte de rol van de geestelijken in de politieke arena na de invoering van de grondwet? Ook besteed ik aandacht aan de rol die buitenlandse mogendheden, te weten Groot-Brittannië, Rusland en de Verenigde Staten speelden in de Iraanse politiek en onderzoek ik hoe de geestelijken reageerden op de verschillende economische concessies die Iran Groot-Brittannië en Rusland in de negentiende en de twintigste eeuw deed, zoals het monopolie in de Iraanse olie-industrie dat Groot-Brittannië verkreeg in 1913. Ook zal ik ingaan op de relatie tussen Reza Shah (gest. 1944) en de geestelijken en welke maatregelen de eerstgenoemde nam om de macht van de geestelijken te beperken. Hoe reageerde de geestelijken op zijn repressieve beleid? En hoe was de verstandhouding tussen de geestelijken en Reza Shah's zoon, Mohammad Reza Shah (gest. 1980), die zijn vader na diens afzetting in 1941 opvolgt? Er zal ruime aandacht worden geschonken aan de rol van Ayatollah Borujerdi (gest. 1961) in de Iraanse politiek en hoe zijn dood in 1961 het religieus-politieke klimaat in Iran veranderde en samenviel met het begin van Mohammad Reza Shah's intensieve modernisatieprogramma. Er wordt een analyse gegeven van de maatregelen die Mohammad Reza Shah nam om de macht van de geestelijken in Iran te beperken. Vervolgens volgt er een uitgebreide beschrijving van Ayatollah Khomeini's intrede in de politieke arena in 1963, van zijn rol als leider van de religieuze oppositiegroep, die demonstreerde tegen de hervormingen van Mohammad Reza Shah en zijn regering, van zijn verbanning naar Turkije, van zijn leven als banneling in Irak en Frankrijk tot aan zijn terugkeer naar Iran in 1979, waar hij kort daarna leider van de Islamitische Republiek van Iran zou worden.

In hoofdstuk twee volgt een uitgebreide biografie van Ayatollah Khomeini, waarbij in het bijzonder zal worden ingegaan op zijn interesse in mystiek, die al op jonge leeftijd begon.

Ik zal een overzicht geven van de mystieke meesters door wie Ayatollah Khomeini zich liet inspireren, zoals Mollâ Sadrâ (gest. 1640) en Ibn ‘Arabi (gest. 1240), en de belangrijkste mystieke werken die Ayatollah Khomeini naliët, bespreken. Speciale aandacht zal worden geschonken aan de verstandhouding tussen Ayatollah Khomeini en de orthodoxe geestelijken in Iran, in het bijzonder m.b.t. zijn interesse in mystiek. Tevens zal worden ingegaan op de rol die poëzie speelt in de mystieke traditie en op de rol die mystieke poëzie speelde in Ayatollah Khomeini’s leven.

In hoofdstuk drie volgt een analyse van een groot deel van de kwatrijnen (*robâ‘i*) die Ayatollah Khomeini’s schreef gedurende zijn leven. Deze gedichten zijn uiterst interessant door hun biografische elementen, in het bijzonder zijn gedichten gericht aan zijn schoondochter Fâteme Tabâtabâ‘i, aan wie hij de beginselen van de mystiek bijbracht. Er zal een analyse worden gemaakt van de verschillende mystieke thema’s die te vinden zijn in Ayatollah Khomeini’s kwatrijnen, zoals zijn verwijzingen naar mystieke liefde, naar de beroemde mysticus Mansur Hallâj (terechtgesteld 922) en naar het opgaan van de mysticus in God. Er zal een discussie worden gevoerd over de link tussen martelaarschap en Sjiïsme en tussen martelaarschap en mystiek, thema’s die veelvuldig te vinden zijn in Ayatollah Khomeini’s kwatrijnen. Ook zal er een analyse worden gegeven van de verwijzingen die er te vinden zijn in zijn kwatrijnen naar de Iran-Irak oorlog en naar de Ka‘ba, het huis van God in Mekka.

Hoofdstuk vier behandelt enkele *ghazals*, lyrische gedichten, van Ayatollah Khomeini’s hand. Er volgt een vergelijking tussen *ghazals* van de middeleeuwse Perzische dichter Hâfez (gest. 1389) en die van Ayatollah Khomeini. In dit hoofdstuk zal worden aangetoond dat veel van Ayatollah Khomeini’s lyrische gedichten geplaatst kunnen worden in de antinomistische Perzische poëtische traditie van de twaalfde eeuw, welke gekenmerkt wordt door onorthodoxe motieven (wijn, verheerlijking van niet-islamitische personen, afwijzing van huis van God in Mekka). Er zal worden toegelicht hoe deze onorthodoxe gedichten geïnterpreteerd kunnen worden als uitingen van vroomheid.

In hoofdstuk vijf volgt een analyse van de lofdichten (*qasides*) die Ayatollah Khomeini schreef in de jaren twintig van de vorige eeuw, toen hij nog een student was in Qom. De gedichten bevatten niet alleen veel mystieke onderwerpen zoals spirituele volmaaktheid, het Mohammedaanse licht en het mystieke pad, maar zijn ook doorspekt met socio-politieke onderwerpen zoals imperialisme en secularisatie. In dit hoofdstuk wordt, met behulp van zijn gedichten, aangetoond dat Ayatollah Khomeini’s ideeën over een volledig islamitische staatsinrichting gebaseerd op het gezag van de islamitische jurist, welke pas in

1979 realiteit zouden worden, al in zijn vroege jaren aanwezig waren. Deze gedichten weerspiegelen hoe hij mystieke concepten vermengde met Sjiïsme en met sociaal-politieke ideeën en gebeurtenissen. Ayatollah Khomeini's leraar Abdol-Karim Hâ'eri (gest. 1936) speelt een belangrijke rol in zijn lofdichten en zij tonen aan dat Ayatollah Khomeini een speciale rol voor ogen had voor zijn leraar.

Ten slotte wordt in hoofdstuk zes ingegaan op de manier waarop de gedichten van Ayatollah Khomeini zijn ontvangen door het publiek. Hierbij zijn verschillende responses onderzocht van zowel voor- als tegenstanders van Ayatollah Khomeini. Voorstanders deden er alles aan om zijn gedichten in een mystieke context te plaatsten, onder meer door complete mystieke glossaria te wijden aan zijn verzamelde poëzie (*Divân*). Tegenstanders reageerden vaak spottend, in de vorm van satirische gedichten. Niet alleen de mystieke gedichten van Ayatollah Khomeini, maar ook de heftige reacties naar aanleiding van deze gedichten, tonen aan dat zowel klassieke poëzie als mystiek onlosmakelijk verbonden is met de Perzische cultuur en nog steeds een essentiële rol speelt in het alledaagse leven van Iran.